

Кыргыз сому кылымдарды карытат

Кыргыздын улуттук валютасы - сомдун кабыл алынганына быйыл 21 жыл толду. Советтер Союзу тарап, башкаруу тутуму алмашкан соң ар бир мамлекет үчүн өз валютасын чыгаруу зарылдыгы келип чыккан. Кыргызстан мурдагы союздаш өлкөлөрдүн ичинен биринчилерден болуп 1993-жылы 10-майда сомду жүгүртүүгө киргизген.

чо салмактагы курс-расмий курс катары көрсөтүлөт. Эгер 1993-жылы 1 доллар 4 сомго барабар болсо, азыр алмаштыруу курсу 52.4065 сомдун тегерегинде.

Үстүбүздөгү жылдын башында Россияда, андан кийин Казакстандагы болгон девальвация кыргыз сомуна да таасир этип, кунун түшүрөт дегендер коомчулукту козутуп, бир топ дүрбөттү. Бирок, биздин Улуттук банк бир нече жолу интервенция жасоо менен сомдун курсун туруктуу сактап калгандыгы алардын ийгилиги деп бааласак болот.

Кыргыз сомунун кунун жогору бойдон сактап калуу бир гана Улуттук банктын милдети эмес, ал жалпыбыздын милдетибиз. Эгер биз өз валютабыздын түшүп кетпешин кааласак сомго аяр мамиле жасообуз зарыл. Тойго барсак да, акча сактасак да доллар менен сактап, доллар менен сүйлөгөндү адатка айланттык. Ири соодаларды дагы доллар менен баалашпай, сом менен соодалашканга өтсөк, сомдун баркын көтөрүүгө ар бирибиз салым кошоор элек. “Башталат баары майдадан, байкабайт аны майда адам” дегендей, ушундай нерселерден улам сомдун баркын өзүбүз түшүрүүдөбүз. Андыктан, улуттук байлыгыбыз болгон сомубузду баалап, барктайлы!

Сом акча бирдиги катары иштей баштагандан тартып эле өзүнүн туруктуулугун көрсөткөн. Ошол убакта айрым скептиктер тез аранын ичинде бир АКШ долларынын курсу 100 сомго жетет деп айтып чыгышкан. Ошондон бери 21 жыл убакыт өттү. Сомдун долларга карата учурда 52.4065 сомдун айланасында сакталып келиши анын курсунун салыштырмалуу туруктуу сакталып келгендигинен кабар берүүдө. Азыркы учурда кыргыз сому мурдагы Советтер Союзунун мейкиндигиндеги эң туруктуу улуттук валюта болуп калууда. Муну Кыргыз мамлекетинин жетишкендиги катары баалоого болот.

Кыргызстандын улуттук валютасы жыйырма бир жыл аралыгында 4 ирет өзгөрүүгө учурады. 1993-жылы банкнотту өтө кыска аралыкта жана минималдуу аз чыгым менен даярдоо керек болгон. Ал кезде алгачкы банкноттор 1, 10, 50 тыйын жана 1, 5, 20 сом үлгүсүндө чыгарылган. Булар «өткөөл мезгилдин акчасы» деп аталган. Каражаттын жана убакыттын

чектелүүлүгүнөн алгачкы банкноттор минималдуу коргоо элементтерди камтыган.

1994-жылдан баштап II сериядагы 1, 5, 10, 20, 50 жана 100 сомдук банкноттор чыгарылган. Бул сериядагы купюралар мурдагы серияга караганда сапаттуу коргонуудагы банкноттор болгон.

1997-жылдан 2002-жылга чейин экинчи чыгарылыштагы банкноттор акырындап III сериядагы банкнотторго алмаштырылган. Жүгүртүүдөгү

акчадан тышкары жогорку сандагы – 200, 500 жана 1000 сомдук банкноттор киргизилген. Ал эми 2009-жылы 5000 номиналындагы банкнот жүгүртүүгө чыгарылып, кийинчерээк калган – 20, 50, 100, 200, 500 жана 1000 сом номиналдары да жаңыланды. Акыркы 2009-2010-жылдары IV сериядагы банкноттор жогорулатылган жана жаңы коргоо белгилерине, кичирейтилген көлөмгө жана оригиналдуу жасалгага ээ. Ошондой

эле 10, 50 тыйын жана 1, 3, 5 жана 10 сом номиналындагы монеталар жүгүртүүгө чыгарылды. IV сериядагы банкнот эң мыкты сериядагы улуттук валюта болуп саналат.

Сооданы сом менен жүргүзөлү

Кыргызстандын улуттук валютасы киргизилген күндөн бүгүнкү мезгилге чейин өзүнүн туруктуулугун сактап келатат. Сом азыркы учурда КМШ аймагындагы туруктуу валюталардын бири болуп саналат. Анткени чет элдик валюталарга карата сомдун курсу 1993-жылдан бери рынок шартында өзгөрүлмө курс менен аныкталып келүүдө. 1993-жылдан 2010-жылга чейин чет элдик валюталардын кыргыз сомуна карата курсу жумасына бир гана жолу жаңырса, учурда валюталар курсу күн сайын Улуттук банк тарабынан белгиленет. Анда күн ичинде эсептик мөөнөттө жасалган валюта операциялары боюнча орто

Наргиза
КОЗУБАЕВА
naki-86@mail.ru